

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ,
НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА

Број: 119-01-396/2018-01

Датум: 18. 01. 2019. године

Београд

Немањина 22-26

У П У Т С Т В О
О ПОСТУПАЊУ У СЛУЧАЈУ СУМЊЕ ИЛИ САЗНАЊА О
ПРИСУСТВУ И КОРИШЋЕЊУ ДРОГА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИМ
УСТАНОВАМА

У складу са циљевима који су прописани Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС” бр. 88/17 и 27/18 – др.закон), министар просвете, науке и технолошког развоја доноси ово стручно упутство о поступању у случају сумње или сазнања о присуству и коришћењу наркотичког средства или психоактивне супстанце (у даљем тексту: дрога) у образовно-васпитним установама.

Према Закону о основама система образовања и васпитања (у даљем тексту: Закон), тежа повреда обавеза ученика је, између осталог, поседовање, подстрекивање, помагање, давање другом ученику и употреба алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце (члан 83. став 3. тачка 4) Закона).

Теже повреда радне обавезе запосленог у установи јесу, између осталог, извршење кривичног дела на раду или у вези са радом (члан 164. тачка 1) Закона); подстрекавање на употребу наркотичког средства или психоактивне супстанце код ученика или њено омогућавање, или непријављивање набавке и употребе (члан 164. тачка 3) Закона); долазак на рад у припитом или пијаном стању, употреба алкохола или других опојних средстава (члан 164. тачка 6) Закона).

Према Правилнику о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС”, број 30/10), навођење на коришћење психоактивних супстанци спада у трећи ниво насиља. У овим случајевима је обавезно укључивање других институција, односно активирање спољашње заштитне мреже.

Упутство о поступању у случају сумње или сазнања о присуству и коришћењу дрога у образовно-васпитним установама (у даљем тексту: Упутство), је једна од превентивних активности предвиђених ревидираним Акционим планом за реализацију Стратегије о спречавању злоупотребе дрога за период 2014-2021. године, које се спроводе у оквиру Канцеларије за борбу против дрога. Носилац ове активности за образовно-васпитне установе је Министарство просвете, науке и технолошког развоја. У области превенције злоупотребе дрога у образовно-васпитним установама учествују,

осим Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Министарство здравља, Министарство унутрашњих послова, Министарство омладине и спорта, Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, Црвени крст Србије, установе за лечење болести зависности, јединице локалне самоуправе, међународне организације, удружења и др.

У Упутству су дефинисане процедуре у случају постојања сумње или сазнања о коришћењу, поседовању и продаји дрога у образовно-васпитним установама – основној и средњој школи, школи са домом и дому ученика (у даљем тексту: школа), у којима је прописана улога свих који су укључени у живот и рад ових образовно-васпитних установа.

Упутство је намењено директорима, наставницима, васпитачима, стручним сарадницима, ненаставном особљу, ученицима, родитељима, односно другим законским заступницима ученика (у даљем тексту: родитељ), као и другим релевантним институцијама које су укључене у превенцију и решавање проблема наркоманије у школи.

Упутство је обавезујуће за све школе, односно за све који учествују у њиховом животу и раду, као и за друге институције и службе које се помињу у овом упутству и његова примена треба да допринесе стварању бољих услова за несметан и квалитетан рад у образовно-васпитним установама, који ће омогућити безбедан и здрав развој и учење младих, односно ученика.

Током примене овог упутства треба водити рачуна о заштити најбољег интереса ученика у свим ситуацијама. Интерес ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који учествују у животу и раду школе. У процесу заштите ученика, неопходно је обезбедити поверљивост података и заштиту права на приватност.

Осим мера интервенције предвиђених овим упутством, школа континуирано спроводи превентивне активности које су у складу са Стандардима превенције злоупотребе психоактивних супстанци.

ДЕФИНИЦИЈЕ ПОЈМОВА

Појмови употребљени у овом упутству имају следеће значење:

Дрога означава:

1) опојну дрогу – свака супстанца биолошког, односно синтетичког порекла која према Јединственој конвенцији о опојним дрогама, делује примарно на централни нервни систем смањујући осећај бола, изазивајући поспаност или будност, халуцинације, сметње у моторним функцијама, као и друге патолошке или функционалне промене централног нервног система;

2) психотропну супстанцу – свака супстанца биолошког, односно синтетичког порекла која према Конвенцији о психотропним супстанцама, делује примарно на централни нервни систем и мења мождане функције, због чега се мења перцепција, расположење, свест и понашање;

3) нову психоактивну супстанцу – супстанца у чистом облику или у облику препарата која није прописана Јединственом конвенцијом о опојним дрогама Уједињених нација из 1961. године, изменама и допунама Протокола из 1972. године и Конвенцијом о психотропним супстанцама Уједињених нација из 1971. године, а која

може да представља здравствену или социјалну претњу, као и супстанце које су прописане наведеним конвенцијама.

Присуство дроге – подразумева поседовање, продају и коришћење дроге у школи и школском простору.

Сумња о коришћењу дрога – подразумева претпоставку на основу уочених физичких промена и понашања као показатеља да ученик, запослени, родитељ или треће лице користи дрогу, као и пријаву ученика, запосленог, родитеља или трећег лица да је видео или има информацију да ученик, запослени, родитељ или треће лице користи дрогу.

Сумња о поседовању дроге – подразумева пријаву увида од стране ученика или родитеља или сам увид неког од запослених да ученик, запослени, родитељ или треће лице које борави у школи – школском објекту или школском дворишту, поседује дрогу (има је у том моменту при себи).

Сумња о продаји дроге – подразумева пријаву да ученик, запослени, родитељ или треће лице поседује и продаје дрогу у школском простору.

Школски простор – објект школе/дома ученика, школско двориште, непосредно окружење (уз ограду школе, односно дома/у близини школске ограде) али се Упутство односи и на простор који школа/ученици привремено користе за време излета, екскурзија и др. (аутобус, хотел и др.)

Преглед и претресање – у смислу стицања увида у садржај одеће и обуће, ствари које лице носи са собом, а који спроводе овлашћена службена лица поштујући законске форме прописане Законом о кривичном поступку и Полицијским овлашћењем по Закону о полицији („Службени гласник РС”, бр. 6/16, 24/18 и 87/18).

ПРИЈАВА

Пријава ученика, запосленог, родитеља или трећег лица да ученик, запослени, родитељ или треће лице користи дрогу сматра се поводом за поступање у складу са Упутством, уколико није изречена као шала.

Пријава може бити поднета и писмено.

У пријави се наводи тачна (што прецизније) ситуација у којој је онај који пријављује видео ученика, запосленог или родитеља да користи дрогу (посебно у школском простору) или има информацију о томе.

О пријави се сачињава белешка у педагошкој документацији запосленог коме је коришћење дроге пријављено (наставник, васпитач, стучни сарадник, директор) или у службеној белешци службеног лица које ради у школи (чувар, полицајац).

ЗНАКОВИ У ПОНАШАЊУ

Знакови у понашању који могу да укажу да постоји могућност да ученик, запослени, родитељ или треће лице које се затекне у школском простору користи дрогу јесу: необјашњиво еуфорично понашање, или, супротно томе – снижено и спутано понашање; претерана говорљивост, или, насупрот томе, отежан, неразумљив говор, „заплитање језиком”; тешкоће са концентрацијом; импулсивност, вербална или телесна агресивност; знојење без претходног телесног напора, са појачаном жеђи; грчеви мускулатуре или вилице; поспаност; повећање температуре; констатација да су

присутне халуцинације; присуство халитуса, односно мирис алкохола у задаху; мирис који указује на поседовање/узимање дрога (нпр. специфичан, оштар, отужан мирис марихуане); промене у нормалној ширини зеница (сужење - опијати; проширење - марихуана, амфетамини, кокаин) и др.

ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ КОРИШЋЕЊА ДРОГЕ

Ученици

1) У случају када запослени има сумњу или сазнање да је ученик користио дрогу у школском простору, предузимају се следећи кораци:

- (1) обавља се разговор са учеником; разговор воде: одељенски старешина/васпитач, стручни сарадник - педагог и психолог, односно директор;
- (2) позива се родитељ ученика да дође у школу ради информисања;
- (3) уколико родитељ одбија да дође и не одазове се ни на службени позив, школа о томе обавештава Центар за социјални рад;
- (4) ученик се упућује у здравствену установу ради идентификације проблема, односно дијагностике у пратњи родитеља;
- (5) школа пријављује сумњу на извршење кривичног дела, подручној полицијској управи.

2) У случају када запослени посумња да је ученик под утицајем дроге у школском простору и када постоје јасни знакови угрожености његовог физичког и менталног здравља и/или опасности по сопствену безбедност и безбедност других ученика и запослених, школа је у обавези да предузме следеће кораке:

- (1) одведи ученика са наставе или других школских активности и смешта га у просторију у којој је могуће обавити разговор запослених (стручни сарадник/ одељенски старешина/ дежурни наставник/ васпитач/ директор) или лекара са учеником, водећи рачуна да се избегне етикетирање ученика. Здравље ученика у овим ситуацијама има приоритет над другим правима везаним за заштиту приватности;
- (2) позива хитну помоћ;
- (3) одмах позива родитеље;
- (4) до доласка родитеља ученик је у присуству неког лица из школе (одељенски старешина/дежурни наставник/васпитач и др.);
- (5) обавештава надлежни Центар за социјални рад;
- (6) школа пријављује сумњу на извршење кривичног дела подручној полицијској управи;
- (7) школа је у обавези да обавести дописом школског лекара/педијатра, да је због постојања сумње о коришћењу дроге ученик упућен у здравствену установу;
- (8) након повратка ученика у школу, школа (одељењски старешина, психолог, педагога) планира појачан васпитно-педагошки рад и надзор над учеником са циљем повећања резилијентности ученика на нове ситуације у којима би могло доћи до поновне злоупотребе дрога;
- (9) у складу са својим могућностима (стручним компетенцијама запосленог стручног сарадника или разредног старешине, обимом посла), школа ради на пружању подршке родитељима са циљем да повећа њихове родитељске компетенције да

препознају проблем или ситуације које су довеле до употребе дрога и да правилно реагују на њих, како би се спречила поновна злоупотреба.

У случају да постоји сумња на наставак злоупотребе дрога од стране ученика, а када не постоји одговарајућа сарадња са родитељима као и на основу сазнања о функционисању ученика и породице, школа је у обавези да обавести орган старатељства, односно надлежан Центар за социјални рад.

Запослени

1) У случају када **запослени користи дрогу, односно када постоји сумња о томе**, запослени се упућује на лекарски преглед у надлежну здравствену установу и привремено се удаљује са рада.

Уколико одбије да се подвргне лекарском прегледу у надлежној здравственој установи на захтев директора, запосленом престаје радни однос, у складу са чланом 167. став 2. Закона.

2) У случају када **запослени подстрекава ученике на употребу дроге или омогућава њену употребу и др. или постоји сумња о томе**, покреће се дисциплински поступак и запослени се привремено удаљује са рада до окончања дисциплинског поступка.

Дисциплински поступак се покреће и води за учињену тежу повреду радне обавезе из члана 164. и повреду забране из чл. 110-113. овог закона, сагласно члану 165. став 1. Закона.

Запослени се привремено удаљује са рада због учињене теже повреде радне обавезе из члана 164. тач. 1)-4), 6), 9) и 17) и повреде забране из чл. 110-113. овог закона до окончања дисциплинског поступка, у складу са овим законом и законом којим се уређује рад, сагласно члану 163. Закона.

Родитељ и треће лице

У случају када постоји сумња да **родитељ ученика користи дрогу, а постоје знакови занемаривања и/или злостављања детета** (образовна и васпитна запуштеност, хигијенска запуштеност, знакови гладовања или насиља и сл.), школа о својим сумњама обавештава школског педијатра, подручну полицијску управу и надлежни Центар за социјални рад.

У случају када **родитељ ученика или треће лице користи дрогу у школском простору**, школа о томе одмах обавештава подручну полицијску управу, као и надлежни Центар за социјални рад уколико је корисник дроге родитељ ученика.

ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОСЕДОВАЊА ИЛИ ПРОДАЈЕ ДРОГЕ

Ученици

1) У случају када **запослени има сумњу или информацију да ученик за време боравка у школском простору поседује супстанцу за коју сумња да је дрога**, предузимају се следећи кораци/мере:

(1) запослени у школи одмах обавештава школског полицајца или надлежну полицијску управу;

- (2) школа одмах позива родитеље ученика;
- (3) школа обавештава надлежни Центар за социјални рад;
- (4) у школи се организује појачани надзор простора где се ученик налази до доласка полиције;
- (5) до доласка полиције обезбеђује се место на коме је пронађена дрога;
- (6) по доласку полиције запослени у школи уз записник предаје супстанцу за коју сумња да је дрога и информише о детаљима догађаја;
- (7) запослени у школи прави службену белешку о догађају;
- (8) наредног радног дана школа организује информативни родитељски састанак где ће се родитељи упознати са разлозима позивања полиције без навођења имена и давања података који могу да угрозе ток истраге;
- (9) за теже повреде обавеза ученика из члана 83. и за повреде забране из чл. 110-112. Закона, школа води васпитно-дисциплински поступак (члан 85. Закона).

Уколико је сумња на поседовање дроге последица пријаве, без постојања материјалних доказа, о пријави се обавештава родитељ, без навођења имена онога ко је поднео пријавио, а школа спроводи појачан надзор над понашањем ученика. Родитељска улога у овом случају је партнерска, односно школа и родитељи сарађују на превенцији злоупотребе дрога, у најбољем интересу детета.

У случају постојања сумње да ученик поседује дрогу, може да реагује школски полицајац спровођењем претреса.

2) У случају да **постоји сумња да ученик продаје дрогу у школском простору**, запослени у школи поступају на исти начин као у случају сумње да ученик поседује дрогу.

Запослени

У случају да постоји основана **сумња да запослени поседује/продаје дрогу** током боравка у школском простору, директор може да:

- 1) покрене дисциплински поступак против запосленог;
- 2) привремено удаљи запосленог са наставе или других послова које обавља у школи;
- 3) обавести подручну полицијску управу.

Родитељ и треће лице

1) У случају да постоји **сумња да родитељ или треће лице поседује дрогу током боравка у школском простору**, школа, односно надлежно лице у школи:

- (1) одмах обавештава подручну полицијску управу;
- (2) обавештава Центар за социјални рад о родитељу за кога постоји сумња да поседује дрогу.

2) У случају да **родитељ или треће лице продаје дрогу у школском простору**, директор школе:

- (1) одмах обавештава подручну полицијску управу;
- (2) пријављује Центру за социјални рад у случају да дрогу продаје родитељ ученика;

(3) стара се да ученику чији је родитељ законски процесуиран због поседовања и продаје дроге не буде угрожено право на приватност и друга права.

ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ОТКРИВАЊА ДРОГЕ

У случају да **запослени пронађе дрогу у школском простору** (учионица, тоалети, свлачионица, школско двориште и др.), а да није познат њен власник, школа:

1) обавештава подручну полицијску управу и обезбеђује место на коме је пронађена дрога, до доласка полиције;

2) спроводи појачан надзор над одељењима или ученицима који су према распореду часова или снимку са безбедносне камере или према изјавама ученика и запослених непосредно пре откривања дроге користили одређене просторије;

3) организује појачане васпитне активности у школи на тему превенције злоупотребе дрога са ученицима и родитељима.

У случају да **ученик пронађе дрогу у школском простору**, о томе одмах обавештава запослене у школи који поступају на начин прописан ставом 1. ове тачке упутства.

ЕВИДЕНЦИЈА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Случајеви коришћења дрога у школи евидентирају се у евиденцији стручних сарадника и у досијеу ученика.

У случају поседовања и/или продаје дроге, службену белешку сачињавају и чувају стручни сарадници, секретар школе и тим за превенцију насиља.

На захтев школе, школски лекар обавештава школу да ли ученик код кога је утврђено коришћење дроге одлази на терапију. Уколико ученик није обухваћен предвиђеним здравственим процедурама или школа није добила одговор по овом питању од стране школског лекара, школа о томе обавештава орган старатељства.

